

Ora Ĵurnalo

Numero 58, Januaro 2023

Foto: Anna Silvén.

Magazino por kulturo kaj plezuro

Bonvolu viziti nian retpaĝon:

www.esperanto-gbg.org

Enhavo

Enhavo.....	2	Oleg Shupliak Gallery.....	25
Pri Ora Ĵurnalo.....	2	Oleg Shupliak – rimarkinda pentristo kaj artista.....	26
Espeporko meditas.....	3	Birdobservantoj neniam paŭzas.....	27
Kiam disvastiĝas polusnokto.....	2	La arbokolombo – Ringduvan.....	28
Novjara saluto de Walter.....	4	Ringduvorna – La arbokolomboj.....	29
La Novjara Sonorilo – Nyårsklockan.....	4	Fajro en la malantaŭo.....	29
Ankoraŭ pri la Sankta Luĉio-tago 13 dec.....	5	Pri kio oni ridis en la jaro 1904.....	30
La jaro.....	6	La kaviaro de Kalle – Kalles Kaviar.....	31
Zamenhof-festo en Vieno, la 17an de decembro.....	7	Kio okazus se Esperanto iĝus oficiala lingvo de EU?.....	32
La Esperanta muzeo de Vieno transprenas la arkivon de la Esperanto-Asocio.....	7	Veckovisa esperantokurser online!.....	32
Esperanto en Aŭstrio, 2022.....	9	Libro por elŝuti – La junulino el Stormyr.....	33
Senegalo, lando de la Teranga.....	11	Pensoj antaŭ la venonta kristnasko 2023 aŭ Aventuro en la Gotenburga nokto.....	34
La Senegalaj regionoj.....	12	Kiel interesigi matematikistojn esplori pri la logiko de Esperanto?.....	35
La kastosistemo en Senegalo.....	13	Henri Masson, franca verkisto.....	36
E-kursoj en la Universitato de la Tria Aĝo..	14	Ingegerd: Kiam sonis novjaraj sonoriloj.....	37
Arne Karlsson kaj Vieno.....	17	Utopi – Utopio.....	37
Belaj bildoj, sed el kiu lando?.....	19	Feliĉan Novan Jaron!.....	38
La Ora Trezoro de Košice.....	19	Esperanto alte flugas.....	38
Ne forgesu la Okcidentan Saharon!.....	23		

Pri Ora Ĵurnalo

Ora Ĵurnalo estas eldonata de Esperanto-Societo de Gotenburgo por subteni la esperantobibliotekon en Stannum, Östadsvägen 68.

Redaktantoj: Siv Burell, 070-721 34 79, siv.burell@gmail.com
kaj Ingegerd Granat, 073-502 53 32,
ingegerd.granat@gmail.com. Fina paĝaranĝo: Andreas
Nordström, arendsian@hotmail.com.

Limdato por manuskriptoj estas la 1:a en ĉiu monato. Ni deziras kontribuadojn pri kulturo, naturo, lingvo, vivstilo, sano, manĝaĵo kaj rakontoj en diversaj temoj.

Espeporko meditas: Adiaŭ 2022 – Bonvenon 2023!

- ✧ La nova jaro 2023 estas la Jaro de la **Kuniklo** en la tradicia ĉina luna kalendaro. Homoj esperas, ke la mondo povos venki ĉiujn obstaklojn kaj kuri pli rapide kaj salti pli alte kiel kuniklo.
- ✧ **Kio okazis en 2022?** Rusio atakis Ukrainon. Pekino havis la Vintrajn Olimpikojn, Kataro havis Futbalan Mondpokalon. La monda ekonomio malboniĝis. Energia krizo ekis. Kovimviruso restis en la mondo. Kaj – Ora Ĵurnalo fariĝis kvinjara.
- ✧ Redakti Ora Ĵurnalon signifas ke oni ĉiam lernas ion novan. Ekz: kiom da svedoj scias, ke **la svedo Arne Karlsson donis sian nomon al tramhaltejo en Vieno?** Vieno estas temo de ĉi tiu numero. En la Esperantomuzeo okazis festo pro la Zamenhofa tago.
- ✧ Pri la ukraina pentristo **Oleg Shupliak** mi sciis nenion. Torben Svendsen en Danio rakontas pri li kaj nun mi ekscias ke se oni zorge spektas liajn pentraĵojn, oni malkovras ke la vizaĝoj ne nur estas vizaĝoj..... kaj ke la naturo ne estas nur naturo.... legu pli en ĉi tiu numero! Ne maltrafu spekti la enigmajn bildojn en Optical Illusion, Art By Oleg Shupliak –

ligilo al Jutubo troviĝas en la artikolo.

- ✧ Kaviaro ne nur estas la luksa rusa kaviaro, sed ankaŭ la plej simpla **kaviaro de Kalle** – sveda invento!
- ✧ Laŭdire **Slovakio** estas bela lando. Kiel gustuma provaĵo Josef Kříž, en Ĉeĥio, sendis bildojn kaj iom poste ankaŭ artikolon pri Ora Trezoro kun multe da historiaj informoj.
- ✧ **Ne forgesu Okcident-Saharon**, Lena Thunberg diras. Nekredeble ke ĝi ankoraŭ estas okupata de Maroko!
- ✧ Ne risku vian vivon – nek sur glaciaj vojoj, nek sur tro krutaj vojoj. Lasse Granat rakontas **pri riska biciklado** en sia juneco.
- ✧ **Gotenburgo** ĉijare ĉiam devas havi lokon en Ora Ĵurnalo, ĉar la urbo festas sian 400:an datrevenon en 2023 – du jarojn pli malfrue pro la pandemio. Ĉu la urbo havas tian imponan aerbalonon kiun Ingegerd publikigis? Krome ŝia edzo kaj unu el la filinoj faris balonvojaĝon – sed tiam ne troviĝis Esperantobalono.
- ✧ **Fine la redaktantoj de Ora Ĵurnalo deziras al vi prosperan ĝojan 2023 kun multe da artikoloj por Ora Ĵurnalo! 😊 /Siv**

Kiam disvastiĝas polusnokto kaj neĝvualo kovras tersurfaco, tiam ekflugas ĉielaj lampoj: miloj da lumiloj kaj – malantaŭ ili – ree miloj da lumiloj.

Homido sur sia eta stelo admiras la grandiozan brilon. Ie fore por ni nevidebla universo eble tie... ie... iu alia... sur sia stelo... sian propran ĉielplafonon mirrigardas.

El De tago al tago de Aira Kankkunen

Novjara saluto de Walter

Jaro 137 de la Esperanto-erao!

Novjaran saluton sendas al vi (Siv) kaj al la kunlaborantoj de Ora Ĵurnalo – Walter el Vieno

Walter Klag ja estas ofta kontribuanto al Ora Ĵurnalo. De tempo al tempo li ankaŭ instruas nin pri svedaj aferoj 😊. En ĉi tiu numero ni

lernas pri svedo, kies nomo troviĝas sur tramhaltejo en Vieno.

Do, la gotenburga klubo deziras al Renate kaj Walter bonegan jaron 2023!

/Siv

La Novjara Sonorilo – Nyårsklockan

Alfred Tennyson (1869–1919) per sia poemo *Ring Out, Wild Bells* eldonita en 1850, inspiris Edvard Fredin traduki ĝin el la angla al la sveda.

Siv kompilis retan informon:

La novjara sonorilo (angle: *Ring Out, Wild Bells*) estas poemo de la angla poeto Alfred Tennyson el 1850. La sveda traduko, kiu enhavas la verslinion "Ring, klocka, ring" (Sonoru, sonorilo, sonoru) estis verkita de Edvard Fredin kaj estis publikigita en pluraj ĉiutagaj gazetoj en januaro 1889, la saman jaron kiam Fredin mortis nur 32 jaraĝa. En libroformo ĝi estis publikigita en 1890, jaron post la morto de Fredin.

Nyårsklockan (på engelska: *Ring Out Wild Bells*) är en dikt av den engelske poeten Alfred Tennyson från 1850. Den svenska översättningen, som innehåller versraden "Ring, klocka, ring" är skriven av Edvard Fredin och publicerades i flera dagstidningar i januari 1889, samma år som Fredin avled bara 32 år gammal. I bokform gavs den ut 1890, ett år efter Fredins död.

Ekde la mez-1890-aj jaroj, estas tradicio, ke la poemo estas deklamita publike je la bato de dek du ĉe la eksterdoma muzeo Skansen en Stokholmo, kio ofte estas elsendita en radio kaj televido. Anders de Wahl estas tiu kun la plej multaj publikaj novjaraj recitoj – almenaŭ 36 fojojn ĉe Skansen kaj plian numeron sole en la radio.

En la angla de Alfred Tennyson kaj la sveda de Edvard Fredin (la unua strofo):

Ring out, wild bells, to the wild sky,
The flying cloud, the frosty light:
The year is dying in the night;
Ring out, wild bells, and let him die.

Sedan mitten av 1890-talet är det tradition att dikten reciteras offentligt vid tolvslaget på Skansen i Stockholm, vilket ofta sänds i radio och TV. Anders de Wahl är den med flest offentliga nyårsuppläsningar – minst 36 gånger på Skansen och ytterligare ett antal endast i radio.

På engelska av Alfred Tennyson och på svenska av Edvard Fredin (första strofen):

Ring, klocka, ring i bistra nyårsnatten
Mot rymdens norrskenssky och markens snö;
Det gamla året lägger sig att dö...
Ring själaringning över land och vatten!

Ankoraŭ pri la Sankta Luĉio-tago 13 dec

konekse kun la artikolo de Ferenc Szilágyi en la decembra numero.

La Luĉio-tago povas esti spurita reen al la 4-a jarcento. Kristana festotago, ĝi festas la martiron Luĉio de Sirakuzo, kiu, laŭ legendo, alportis manĝaĵon al kristanoj kaŝiĝantaj en romiaj katakomboj kaj lumigis la vojon per girlando de kandeloj sur ŝia kapo.

Luĉio estas historia persono kiu estis naskita en Sirakuzo en Sicilio en la 280-aj jaroj. Estas ankaŭ historie pruvite ke ŝi iĝis martiro pro sia kredo. En la katolika tradicio, ŝi estas la patronsanktulo de blinduloj. En romia socio en tiu tempo, estis puninda esti kristano. Luĉio estis verŝajne mortigita en 304 dum la persekuto de imperiestro Diokleciano al la kristanoj. Do ŝi estis ne pli aĝa ol 20–25 jaroj.

Ŝi estis mortigita de sia fianĉo. La legendoj pri Luĉio estas multaj kaj la detaloj verŝajne estas pli-malpli veraj. Ŝi naskiĝis en riĉa familio kaj laŭdire eĉ kiel infano ŝi decidis neniam geedziĝi kaj doni ĉion, kion ŝi posedis al la malriĉuloj. Kiam Luĉio estis fianĉigita al viro kiu ne kundividis ŝian kristanan kredon, ŝi perdis sian menson. Legendo diras ke ŝi donis la doton al la senhavuloj kaj ŝia fianĉo

estis tiel kolerigita ke li malkaŝis ke ŝi estas kristano kaj ŝi estis mortigita per glavo.

La nokto de Luĉio estis danĝera. En Svedio, la 13-a de decembro estis speciala tago longe antaŭ ol venis la kutimo de Luĉio-procesio. La Luĉio-nokto estis kalkulita kiel la plej longa nokto de la jaro laŭ la Julia kalendaro. Laŭ popolkredo, tiu nokto estis danĝera, tiam

supernaturaj potencoj funkciis. Homoj restis maldormaj, kaj por ne ekdormi, ili manĝis manĝaĵon.

Luĉio-procesioj – gvidataj de Luĉio mem – estas senditaj per nacia televido kaj farataj en

antaŭlernejoj, lernejoj, flegejoj, preĝejoj kaj oficejoj tra la lando.

La hodiaŭa festo havas malmulte da rilato kun la martiro Luĉio.

/Siv

LA JARO

(el Esperanto-kurso de Vilho Setälä)

JANUARO

Per malhela januaro komenciĝas la jaro.

FEBRUARO

Eble vintra februaro plaĉas al la glitistaro.

MARTO

Venas brue tranĉa marto majstro de l' ventega arto.

APRILIO

Poste venas kun trankvilo mildaj pluvoj de aprilo.

MAJO

Sekvas majoj, florfraŭlino de l' monatoj la reĝino.

JUNIO

Nun somera mez', junio kun la rozo kaj lilio.

JULIO

Plena paco kun beleco estas de l' julio eco.

AŬGUSTO

Kun rikoltoj ĉe la brusto pasas la monat' aŭgusto.

SEPTEMBRO

Estas for somera suno kun septembro jen aŭtuno.

OKTOBRO

En oktobro la folioj falas kun malĝojaj krioj.

NOVEMBRO

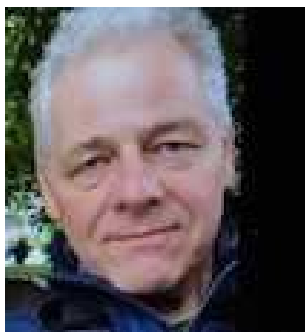
Jen novembro tuj alvenas pluvoj kaj nebuloj ĝenas.

DECEMBRO

En decembro tagoj mallongiĝas, kaj la jar' finiĝas.

Zamenhof-festo en Vieno, la 17an de decembro

Alfred Heiligenbrunner estis la ĉeforganizanto de la zamenhofa festo en Aŭstrio. Ĝi okazis sabate, en la Esperanto-muzeo. La datreveno de la naskiĝtago de Zamenhof estas la 15a de decembro, sed pli praktike celebri ĝin sabate, la 17an.

Unue s-ro Tuidler el la Esperantomuzeo prezentis sian laboron. La arĥivo de Esperantaĵoj ja antaŭ kelkaj monatoj translokiĝis de Roterdamo (UEA) al Vieno (Esperantomuzeo). Tio estas honoriga afero, sed ankaŭ postulas pedantan arĥivadan laboron, skribas Alfred Heiligenbrunner.

Interrete troviĝas informo pri la Esperantomuzeo de Vieno:

La Esperanta muzeo de Vieno transprenas la arkivon de la Esperanto-Asocio

La enirejo al Viena Esperanto-Muzeo kun kolekto de planlingvoj. BILDO: UEPO.de
<https://www.onb.ac.at/eo/museen/esperantomuzeo>

La Aŭstria Nacia Biblioteko, kiu mastrumas la Esperanto-Muzeon – Kolekto de Planitaj Lingvoj en Vieno – lastatempe transprenis la tutan arkivon de Universala Esperanto-Asocio (UEA) kiu konsistas el 158 kestoj.

Ĝi estas unu el la plej ampleksaj kaj gravaj arkivoj de la mondo pri la lingvo Esperanto kaj la internacia Esperanto-movado.

La donaco enhavas multajn dokumentojn same kiel manuskriptojn, afiŝojn, fotojn kaj aŭdvidajn kolektojn. Tio celas ebligi histori-kulturajn studojn kaj histori-filologiajn esplorprojektojn pri la lingvo Esperanto. La nova materialo nuntempe estas disponebla

por uzo en la kolekto de planlingvoj de la Aŭstria Nacia Biblioteko kaj estas disponebla al interesitoj.

Inter la libroj troviĝas ekzempleroj de la unuaj Esperanto-lernolibroj en la araba (Kairo 1904), la greka (Samos 1907) kaj la kartvela (Tbiliso 1909), atentigante, ke Esperanto jam estis ricevita ekster la pli grandaj eŭropaj lingvokomunumoj antaŭ la unua mondmilito, komencante kun la Oriento kaj poste Okcidenta Eŭropo.

La arkivo enhavas ankaŭ grandan nombron da dokumentoj pri la historio de la Esperanto-Asocio kaj la Esperanto-Muzeo

Se vi venas al Vieno, vi ne maltrafu viziton al la malgranda, bela Esperanto-Muzeo ĉe Herrengasse 9 kun la plej granda kolekto de planlingvoj de la mondo. – Bildo: EUPO

de la Aŭstria Nacia Biblioteko kaj ankaŭ la kolekton de planlingvoj.

La Esperanto-Muzeo ĉe la Aŭstria Nacia Biblioteko estis fondita en 1927 kaj estas unu el la plej malnovaj tradiciriĉaj lingvaj muzeoj en la mondo kaj unu el la plej gravaj institucioj tiaspecaj.

La muzeo, aŭ kaj la proksime rilata kolekto de planlingvoj, dokumentas ĉirkaŭ 500 planlingvajn projektojn.

Kun stoko de pli ol 150.000 eroj, inkluzive de 7580 arkivoj de persona kaj institucia deveno, la kolekto enhavas la plej grandan fakan bibliotekon de la mondo por Esperanto, aliaj planlingvoj kaj interlingvistiko.

La ekspozicioĉambroj de la Esperanto-Muzeo estas surprize malgrandaj kaj estas proksimume 80 kvadrataj metroj. La arkivo, kiu ne estas

alirebla por vizitantoj, estas la plej granda tiaspeca en la mondo. Bildo de UEPO.de.

La muzeo havas apartan legejon, kie vi povas esplori trankvile.

– Bildo: UEPO.de

Estas pluraj komputilaj stacioj tie. – Bildo: UEPO.

Por via plia studado vi povus uzi la jenajn ligilojn:

Esperantomuzeo

<https://www.onb.ac.at/eo/museen/esperantomuzeo>

Kolekto por Planlingvoj

<https://www.onb.ac.at/eo/bibliothek/sammlungen/kolekto-por-planlingvoj>

Diĝitaj tekstoj

<https://www.onb.ac.at/eo/bibliothek/sammlungen/kolekto-por-planlingvoj/digitaj-dokumentoj/libroj>

Diĝitaj dokumentoj pri Esperanto en ÖNB Digital

<https://onb.digital/search/494460>

Esperanto en Aŭstrio, 2022

Por Zoom-spektantoj kaj por publiko, sidanta en la Esperanto-biblioteko en Vieno, **Alfred Heiligenbrunner** rakontis pri Esperanto en sia urbo Graz:

Esperanta familio Maitzen, fotita la 11an de decembro 2022.

Kun kvar genepoj (Angelo, Paul, Jan, Pia) kaj tri filinoj (Stella, Lydia, Nina) kaj s-ro Maitzen.

Esperanto kun Walter Klag

Lernorondo en Vieno

Antaŭ la pandemio okazis multe da kunvenoj.

Esperantistoj en Vieno: Adam Wilkus el Pollando kun la lokaj esperantistoj Franziska Dodik kaj Alfred Heiligenbrunner.

La ĵurnalo *Esperanto aktuell*, de Aŭstrio.

Eble ĝi kaj Ora Ĵurnalo konatiĝus!

Alfred Heiligenbrunner petis al **Espoir Kasati**, DR Kongo, **Vida Kulikauskiene**, Litovio, kaj mi rakonti iomete pri niaj landoj kaj esperantoagado.

Do ...sekvus la prelego de Espoir pri Kongo..... Ĝi bedaŭrinde ne okazis, ĉar estis problemo pri la ligilo al Zoom. Fakte li ne estis en sia hejmo en Lubumbaŝa en DR Kongo sed en

Senegalo, kie li deĵoris ĉe la 8:a Afrika Kongreso.

Poste li sendis sian kontribuon al Ora Ĵurnalo. Li elektis informi nin pri Senegalo. Jen ĝi:

Senegalo, lando de la Teranga

Antaŭ ĉio, necesas scii, kion signifas la volofa termino "Teranga" en Esperanto. Ĝia esperanta signifo estas: Gastamo. Do, la frazo: «Senegalo, lando de la Teranga» signifas: Senegalo, gastama lando.

Senegalo, situas en latitudo varianta inter 12°C kaj 16°C gradoj norde, kaj ĝia longitudo

varias inter 12°C kaj 17°C gradoj. La duoninsulo Kabo-Verda estas la plej okcidenta punkto en Afriko. Senegalo ne havas multajn riverojn, ĝia klimato estas tipe sahela,* kun pluva sezono, junio-septembro, kaj seka vetero en alia tempo.

*) Sahel = duonseka zono sude de Saharo.

La sinsekvo de senegalaj prezidentoj de 1960 ĝis nun:

Léopold SEDAR SENGHOR: estris de aŭgusto 1960 ĝis decembro 1980.

Abdou DIOUF: estris de januaro 1981 ĝis marto 2000.

Abdoulaye WADE: estris de marto 2000 ĝis marto 2012.

Macky SALL: estras de Aprilo 2012 ĝis nun.

La Senegalaj regionoj

DAKAR La dakara regiono kovras 550 kvadratajn kilometrojn. Ĝi situas sur la

Kabo-Verda duoninsulo kaj limas kun la regiono Tieso oriente kaj kun la Atlantika Oceano norde, sude kaj okcidente.

ZINGUINCHOR La urbo Ziguinchor situas en la sud-okcidenta parto de Senegalo, borde de la rivero Casamance kaj ĉirkaŭ 70 kilometrojn for de la Atlantika Oceano, atingebla per buso.

DIOURBEL For de la maro, Diourbel limas kun la regionoj de Tieso kaj Louga norde, sude kun la regionoj de Tieso kaj Fatick, oriente kun la regionoj de Fatick kaj Louga kaj okcidente kun Saint-Louis.

La regiono **SAINT-LOUIS** havas 1 063 542 loĝantojn, kun 531 318 viroj kaj 532 224 virinoj kaj kovras 19 241 kvadratajn kilometrojn.

TAMBACOUNDA

Tre vasta, la regiono Tambacounda situas oriente de la lando. Ĝi estas la plej granda el la 14 senegalaj regionoj, sed la malplej loĝdensa, kun 812 075 loĝantoj.

KAOLACK La urbo situas 192 kilometrojn sude de Dakaro, ligita al Dakaro per la nacia vojo, ĉe la dekstra bordo de rivero Saloum, la unu el plej fruktodonaj arakidejoj en la lando. Kaolack estas tre utila vojkruciĝo inter Malio, Combre kaj Casamence kaj ankaŭ kun la cetera parto de Senegalo.

THIÈS Thiès aŭ Tieso, situas laŭ la fervojo Dakar-Niĝero. Fondita antaŭ jarcento, ĝia evoluo

korespondas al la starigo de stacidomo kaj kreado de fervojo liganta Dakaron al Bamako.

KAFFRINE Kaffrine estas loko situanta en la centro de Senegalo je 250 kilometroj for de Dakaro. Ĝi limas norde kun Diourbel kaj Louga, oriente kun la regiono Tambacounda, sude kun Gambio kaj okcidente kun la regiono Kaolack.

KEDOUGOU estas la plej sud-orienta granda senegala urbo, proksime al landlimoj kun Malio kaj Gvineo. Kedougou havas akvofalon altan je 50 metroj kaj grandan loĝdenson.

SEDHIOU kun popolnombro estimata al 151 331 loĝantoj. Ĝi situas ĉe la dekstra bordo de rivero Casamence. La regiono Sédihou situas 382 kilometrojn sud-okcidente de Dakaro.

LOUGA La regiono Louga situas nord-oriente de la lando kaj troviĝas je ducent tri kilometroj for de Dakaro. Ĝia popoldenso estas 106 162.

FATICK Norde kaj nord-oriente ĉirkaŭata de Thies, Durbel kaj Louga, sude limas kun Gambio, oriente limas kun la regiono Kaolack kaj okcidente kun Atlantika Oceano.

KOLDA Situas en la ekstrema suda parto de Senegalo kaj limas kun Velingaraa oriente kaj okcidente kun la regiono Sejour kaj norde kun Medina yoro Foula.

MATAM Situas en la nord-orienta parto de la lando, limas kun Saint-Louis norde, kun Louga okcidente, limas kun Kaffrine sud-okcidente kaj limas kun Tambacounda sude.

La kastosistemo en Senegalo

La kastoj korespondas precipe al sociaj-profesiaj kategorioj. Estas du ĉefaj grupoj:

LA GEER (nobelaro). Estas la senegala nobela kastoforono, sed estas super ĉiuj kastoj. La Geer povas esti militistoj, juristoj, proprietuloj de kampoj, profesoroj aŭ marabutoj.

LA NEENOOU aŭ **NYNYO**. Ili estas dividitaj en du kastajn grupojn: La **JEF-LEKKOU** aŭ man-metiistoj. Ili arigas la kastojn jene:

- TEUG: forĝistoj kaj fervendistoj
- UDE: ŝuistoj, botistoj, selo-fabrikistoj

La **GRIOT**-oj aŭ **GEWEL** (heroldoj). Ili estas rakontistoj kaj recitistoj, inspirantoj, sciigas pri tradicioj, mitoj, kantas tradiciajn

kanzonojn. Tamen notindas, kun la enveno de la koloniismo, ĉiuj tiuj profesiaj kastoformalaperis kaj ĉiu ekelektis sian profesion laŭ sia bontrovo kaj pasio.

La senegalaj konstitucie kodigitaj lingvoj

Multaj lingvoj estas parolataj en Senegalo, sed la jenaj estas rekonataj oficiale kiel lingvoj kodigitaj de la senegala konstitucio. Ili estas instruataj en lernejoj kaj universitatoj. Apude estas salutoj en tiuj lingvoj:

WOLOF kiu depruntas la prononcan manieron araban. Oni salutas:

- Asseilam Aleykum = wa aleykum salam
- Nanga def = magui fii

SERERE Oni salutas:

- Nafio = méxé-méxé
- Ninga = doutumna

PEULH Oni salutas: No mbada = diam tann

DJOLA Oni salutas: Kassumej = Kassumej keep

SONINKE Oni salutas: Hawoudiou = awouri/yawouri

MANDINGUE Oni salutas Kor ta nante = Ta nante.

La senegala laikeco

Senegalo estas reputacie konata danke al sia religia toleremo pro la islama-kristana kunvivemo kaj interkompreniĝo. La senegala popolo konsistas el 9% de tidianoj, 31% de nouridoj, 8% de Khade kaj ses elcentoj (6%) de layenidoj.

La kristanoj, principe katolikoj, kovras ne malpli ol 5%. Relative kompare al tiu cifereca superregado de la islama religio, la lando havas bonan reputacion pro sia toleremo kaj paca kunvivado islamanoj kun alireligianoj.

Malgraŭ la religiaj, lingvaj, regionaj kaj kulturaj diversecoj, Senegalo restas lando kun unuiĝinta popolo, kion karakterizas ĝia ŝtata devizo: «Unu nacio, unu celo, unu konvinko».

/ Hawa Diol, lernanto de la Esperanto-klubo de Dakaro

Espoir gvidis E-kursojn en Dakaro lige al la kongreso. La prelego de Vida okazis. Poste ŝi sendis bildojn al Ora Ĵurnalo. Jen ŝia rakonto:

E-kursoj en la Universitato de la Tria Aĝo

Vida Kulikauskiene el Litovio rakontas:

Ĉio komenciĝis pasintan someron dum varmega tago de mia feriado en kamparo.

Tute surpriza estis telefonalkvoko el Panevėžis Universitato de la Tria Aĝo (TAU).

”Ni bezonas Esperanto-instruiston en nia Universitato, ĉar gvidantoj de la Universitato volas ekde oktobro havi Esperanto-lecionojn en la fakultato pri lingvoj. Ĉu vi konsentas instrui niajn studentojn?”

Komence estis malgranda ŝoko, ĉar la propono estis tute neatendita. Ne tiom ofte okazas, ke E-kurson organizas en Esperanto-klubo, sed iu lernejo (des pli – Universitato!)

Do, senhezite mi konsentis iĝi instruistino de TAU.

Nur poste mi eksciis, ke gastante en la Universitato de la Tria Aĝo de Novy Sącz (Pollando), gvidantoj de nia TAU

Vida kun la esperantostelo.

ricevis proponon kunlabori kaj kiel kunlaborlingvon poloj proponis uzi Esperanton, kiu estis instruata en ilia Universitato.

Tio estis unu el gravaj kialoj, kial aperis Esperanto en TAU de nia urbo.

Krom Esperanto-instruado, mia celo en la Universitato estis popularigi la lingvon kaj montri, ke ĝi bone

funkcias en la vivo, estas utila kaj povas multe helpi en internaciaj rilatoj.

Kun nia lerno-grupo ni partoprenis lingvan kafejon de nia Universitato, tie instruis ĉiujn kanti en Esperanto, skribis kaj ricevis multajn bildkartojn de geesperantistoj en la tuta mondo.

Kiam TAU ekorganizis ekskurson al Bjalistoko, mi estis entirita en la organizadon. Mi interkonsentis pri helpo kun Bjalistokaj esperantistoj. Ili trovis kaj mendis al ni hotelon, proponis, kion viziti en la regiono, konsentis ĉiĉeroni nin. Malgraŭ tio, ke en la grupo de ekskursantoj estis multaj, kiuj lernas kaj komprenas la polan kaj nur kelkaj esperantistoj, mi petis ĉiĉeronadon en Esperanto. Ja ni gastos en Esperanto-lulilo!

Survoje al Pollando la ekskursantoj iomete "gustumis" Esperanton: lernis kelkajn vortojn

kaj utilajn frazojn, nombris, aŭdis E-versojn, kantis Esperantajn kantojn...

Nia ĉiĉeronino estis **Nina Pietuchowska**: fama E-instruistino kaj bonega historiistino de Bjalistoka regiono. Esperanto tre taŭgis al nia ekskurso, ja ni ne nur vizitis historiajn monumentojn de la multkultura regiono, sed ankaŭ promenis en Zamenhof-lokoj: kie li naskiĝis, vizitis lernejon, ludis kun amikoj. Ni estis en Esperanto-centro, eksciis evoluon de Esperanto en la urbo... Mi kaj tuta grupo ĝuis

bonegan ĉiĉeronadon, interesajn historiajn faktojn, kiujn rakontis Nina.

Ĉefe mi eksentis ke Esperanto restos en la kapoj de la vojaĝantoj, kiam ili komencis demandadi min signifon de iuj E-vortoj, kiujn ili aŭdis pli ofte. Ĉiuj konsentis, ke Esperanto sonas bele kaj lerni ĝin ne estas tro malfacile, parte eblas kompreni eĉ sen lernado, precipe, se persono jam parolas iujn fremdajn lingvojn.

Ĉion kronigis reveno hejmen, kiam kelkaj virinoj petis instrui frazon "Mi amas vin." Argumento estis, ke reveninte hejmen ili ja

devos rakonti pri la ekskurso kaj diri la frazon al siaj edzoj, kiuj pacience atendis ilin hejme...

Mi kredas, ke venontjare mia grupo certe pligrandiĝos (nun mi havas 12 lernantojn).

Reala renkontiĝo kun Esperanto certe donos fruktojn, ĉar tio estas la plej bona reklamo!

/Vida

Mia prelego estis miksaĵo de informo pri Svedio, pri Ora Ĵurnalo kaj pri esperanto en la gotenburga klubo. Jen kelkaj el la 43 bildoj.

Svedio havas nun pli ol 10 milionojnda enloĝxantoj kaj kiom da esperantistoj estas?

Esperanto-kluboj – estis 150 (1935).... Nun...restas 4.

- * Stokholmo UN- kaj aliaj grandaj tagoj (SEF)
- * Gotenburgo Libro-Foiro, Ora Ĵurnalo
- * Malmö propra ejo...biblioteko + Danio
- * Upsalo..... Eldonejo, IDO

• Ora Ĵurnalo

www.esperanto-gbg.org

Pri la gotenburga Esperantoklubo

- Kursejo.....somerkurso.....la Libro-Foiro.....Foje okazis, ke....

Reauxguro de Esperantoplatsen, Göteborg
Venu al Svedio kaj montru ke Esperanto estas viva lingvo!
La **Lingvo-kafejo** situas tie.

2003- UK en Gotenburgo

En Youtube ankoraux videblas nia Nacia Vespero

TRADICIOJ

- La kristana heredajxo
- La nacia tago, 6 junio
- Somermeza festo
- Sankta Lucio
- La tago de cxiuj sanktuloj

**6 JUNI
SVERIGES
NATIONAL-
DAG**

Ora Jxurnalø eldonigxas 11-fojojn jare
"La bibliotekøen Stannum" Ora Jxurnalø 5-jara

Bonvenon! al Svedio!
Bonvenon al Gotenburgo!
Plia informo en Ora Jxurnalo

Dankon!

Kelkaj reagoj de la publiko estis: Mi memoras la UK:n en Gotenburgo en 2003. Mi volus turisti en Svedio. Mi legos Ora Ĵurnalon.

Do, koran dankon al la organizantoj de la Zamenhofa tago pro la ebleco partopreni!

/Siv

Arne Karlsson kaj Vieno

Arne Karlsson (maldekstre) parolas en februaro 1947 kun la urbestro de Vieno Theodor Körner [téodor kerna]. Foto: Gemeinde Berg, 2413 Berg, Hauptstraße 33.

La metrolinia sistemo en Vieno kreskas. Post kelkaj jaroj funkcios la nova subtera linio U5. Unu el la novaj haltejoj havos la nomon "Arne Karlsson-Parko" ĉe la kruciĝo de Spitalgasse ("hospitala strateto") proksime de la Ĝenerala Hospitalo kaj Währinger Straße [veringa strato] en la 9a distrikto de Vieno. Tie estas la haltejo de sep tramlinioj. Kelkajn metrojn for de tiu parko troviĝas la kafejo AIDA, kie kvarfoje en la monato okazas Esperanto-renkontiĝoj.

Arne Karlsson naskiĝis 1912 en Stokholmo. Post la Dua Mondmilito, ekde 1945, li laboris

kiel estro de la helporganizo "Rädda Barnen Österreich" (Savu la Infanojn en Aŭstrio). Ĉiutage tiu organizo disponigis 70 mil manĝo-porciojn por la malsata Viena loĝantaro.

La 11an de junio 1947 Arne Karlsson plenumante siajn humanecajn deĵorajn devojn aŭtoveturis apud la aŭstria vilaĝo Berg [prononcu: berg], 60 km oriente de Vieno, ĉe la landlimo inter Aŭstrio kaj tiama Ĉeĥoslovakio, proksime de Bratislavo. Li vojeraris kaj komencis turni sian aŭton. Ĝuste tiam militpostena soldato de la rusa okupacia trupo false pensis, ke Karlsson estas spiono

kaj ekpafis al la aŭto, en kiu ankaŭ la edzino kaj la infano de Karlsson sidis. Arne Karlsson

estis trafita en la kapon postkranie kaj tuj mortis. Li estis nur 34-jara.

Ekde 1961 troviĝas memorejo por Arne Karlsson en Berg ĉe la Pressburger Straße (strato al Bratislavo, germane Pressburg).

En Vieno por la memoro al Arne Karlsson oni alinomis 1949 la tiaman Holz knecht-Parkon [holc-kneĥt] al Arne Karlsson-Parko. Ĝi estas unu el la plej grandaj verdaj oazoj en la 9a distrikto de Vieno. La areo estas ĉirkaŭ 12 500 m².

Karlsson-monumento en Berg, Suba Aŭstrio (Niederösterreich).

Sub la parko troviĝas la tiel nomita Memoriga Bunkro, kiu estas publike alirebla. Dum la »

Dua Mondmilito (1939 ĝis 1945) ĝi protektis ĝis 800 personojn dum bombardado.

La estonta haltejo "Arne Karlsson – Park" de la konstruata metrolinio U5 en la 9a distrikto de Vieno, Währinger [veringer] Strato 45. Fonto: Wiener Linien.

Guido Holz knecht (1872–1931) estis tre fama radiologo, universitata profesoro kaj ĉefkuracisto en la Ĝenerala Hospitalo en Vieno. En 1932 post lia tragika morto tiu parka areo ricevis lian nomon kaj sube de parkarboj bronzan buston, kiu montras la kuraciston.

Origine en la mezepoko sur la loko de tiu parko troviĝis hospitalo kaj ekestis apude tombejo por pestmortintoj en la jaro 1679. Inter 1858 kaj 1860 la Komunumo Vieno konstruis domon por helpobezonaj, maljunaj, malsanaj homoj. 1928 oni malkonstruis tiun domon kaj faris parkon. Plano de alta domo ne estis realigita.

Ligiloj – pri Holz knecht:

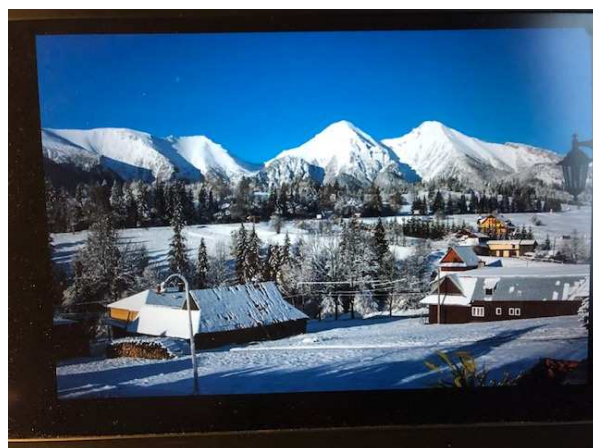
<http://himetop.wdfiles.com/local--files/guido-holz-knecht-s-monument/Guido%20Holz-knecht%27s%20monument%2C%20Vienna%20-%202001.JPG>

– pri la monumento en Berg:

https://www.gemeindeberg.at/Lebensraum_Berg/Sehenswuerdigkeiten/Denkmaeler

Renate kaj Walter Klag, Vieno, Aŭstrio

Belaj bildoj, sed el kiu lando?

El Slovakio venas la bildoj, senditaj de Josef Kříž, Ing.

La Ora Trezoro de Košice

Helpe de retaj informoj kompilis kaj esperantigis Josef Kříž, Ĉeĥa respubliko

La Ora Trezoro de Košice estas aro da 2.920 oraj **moneroj**, tri oraj **medaloj** kaj ora **renesanca ĉeno** malkovrita dum la fosado de fundamentoj por nova konstruaĵo de Financa

Direktorejo en Košice en 1935. La unika kolekto, kiu datiĝas inter la 15-a ĝis la 17-a jarcentoj, estas unu **el la plej grandaj malkovritaj oraj trezoroj en la mondo.**

Strukturo de la ora trezoro

La trezoro estis metita en renesancon kupran skatolon en formo de pano, kiu konsistas el du interligataj bovloj. La supra bovlo estas ornamita per gravurita ĉasmotivo. La masiva renesanca ĉeno longas 2,14 metrojn kaj pezas 590 gramojn.

La trovaĵo enhavas tri orajn medalojn. Du el la jaroj 1526 kaj 1544 kun motivo de reĝo Ludoviko Jagellon (1506–1526). La plej rara estas la tria el la jaro 1541. Ĝi estas verko de **Kryštof Fus** (?) kaj estas ĉevalmedalo de reĝo **Ferdinando la 1-a de Habsburg** (1503–1564).

Inter la moneroj estas unu, kiu ne konvenas en la aron de aliaj tiutempaj moneroj. Ĝi estas antikva monero de **trakia nacio**. Tamen, ĝi ankaŭ povas esti imito de monero de la **kelta nacio**. Aliaj tiutempaj moneroj estas hejmaj (Hungario, Transsilvanio), kaj de eksterlanda deveno (Nederlando, Bohemio, Silezio, Aŭstrio, Germanio, Pollando, Italio, Svedio kaj Hispanio). Ili venas de ĝis okdek malsamaj eŭropaj mentoj.

La nombro da la moneroj de individuaj ŝtatoj, aŭ specialaj teritorioj estas jenaj:

- Transilvanio (nun teritorio en Rumanio) – 257
- Hungario – 1181
- Nederlando (provincoj kaj urboj) – 1016
- Ĉeĥaj landoj – 26
- Silezio – 22
- Aŭstrio – 24

- Ĉefepiskopejo de Salzburg – 31
- Germanio (ekleziaj sekularaj bienoj, urboj) – 195
- Pollando – 113
- Svedio – 7
- Danio – 8
- Anglio – 1
- Belgio – 1
- Francio – 2
- Italio – 22
- Hispanio – 13

La origino de la trezoro

La plej juna monero de la trezoro devenas de la monfarejo

Kremnica de la jaro

1679. Surbaze de

tio la kaŝado de la

trezoro povas esti

datita al la jaroj

1680–1682. Laŭ la

konsisto de la

moneroj en la

trezoro, oni povas konkludi, ke ĝia posedanto

estis riĉa figuro – eble subtenanto de la

Habsburgoj. Tion pruvas ankaŭ la loko, kie la

trezoro estis kaŝita – en la administra

konstruaĵo de la Komerca Ĉambro, t.e. la ĉefa

financa institucio kun jurisdikcio por Supra

Hungario. La posedanto kaŝis la valorajojn

sub la kela etaĝo pro timo de ŝtelo.

Sortoj de la trezoro

En 1935, la origina baroka konstruaĵo de la

Komerca Ĉambro estis disfalgita por fari

lokon al la nova financa estraro. La laboristoj

kiuj malkovris la trezoron emis komence

alproprigi ĝin kaj vendi ĝin. Tamen,

malkaŝinte ilian intencon, la trezoro en sia

ne-rompita konsisto estis direktita al la

Ĝenerala Financa Trezoro en Bratislavo,

poste al la Centra Ŝtata Trezorejo en Prago.

En la jaroj 1941–1942, la trezoro estis

prilaborita de numismatika fakulino Emanuela Nohejlová-Prátrová (1900–1995) en la Nacia Muzeo en Prago. Ĉar pluraj landoj estis interesitaj pri la trezoro dum la Dua Mondmilito, la trezoro estis kaŝita en 1943 en du bone malkaŝitaj lokoj ekster Prago.

Ĝi revenis al Koŝice por ekspozicio en 1956 kaj poste nur en 1967, sed ne estis taŭga loko

por ĝia konstanta loko en la devenurbo. Tial, en 1969, granda monŝranko estis konstruita en la kelo de la tiea ĉefkonstruaĵo de la Orientslovaka Muzeo. La ekspozicio de la Ora Trezoro de Koŝice estas malfermita al publiko ekde 1970. La trezoron mi vidis propraokule en 1982.

Klarigoj kaj aldonaĵoj al la teksto

Koŝice estas la dua plej popolriĉa urbo en Slovakio kaj la natura metropolo de la orienta Slovaka regiono (vidu la mapon). Ĝi estas la sidejo de la Konstitucia Tribunalo de la Slovaka Respubliko kaj la sidejo de la aŭtonomia regiono Koŝice. En la urbo loĝas 229.040 da loĝantoj, tial ĝi estas unu el la plej grandaj urboj en Slovakio.

Ludoviko la 2a de Jagiellon (1506–1526) – Reĝo de Bohemio kaj hungara kaj moravia margrafo. Lia patro estis la ĉeĥa kaj hungara reĝo Vladislav la 2a de Jagelon, kies patrino estis la franca Grafino Anna de

Mapo de Slovaka respubliko: okcidente la ĉefurbo Bratislava, oriente la urbo Koŝice. Sube la urbo Koŝice – aktuala bildo.

Foix kaj Candale, kiu "pagis" la naskiĝon de la longe atendata vira heredanto de la trono per propra vivo.

Ferdinando la 1-a de Habsburg (1503–1564) – Reĝo de la Sankta Romia Imperio, Sankta Romia Imperiestro, Reĝo de Bohemio kaj Hungario, kaj Arkiduko de Aŭstrio. Liaj gepatroj estis la Habsburga Filipo la 1-a "La Bela" kaj la hispana infanino Jana "La Freneza". La pli maljuna frato Karolo la 5-a iĝis la reĝo de Hispanio en 1516 kaj la romia imperiestro en 1519.

Ludoviko la 2a de Jagiellon (1506–1526)

Trakio estas vasta historia teritorio situanta en la oriento de la Balkana Duoninsulo (mapo sube). Hodiaŭ, ĉi tiu regiono ampleksas la teritorion de tri landoj: Bulgario, Grekio kaj Turkio. Trakio estas lavita de la akvoj de tri maroj: Nigra, Egea kaj Marmara.

Keltoj estis la granda grupo da hindoeŭropaj popoloj el Eŭropo, karakterizitaj per la uzo de keltaj lingvoj kaj aliaj kulturaj similecoj. La historio de antaŭkelta Eŭropo kaj la specifa limado de la keltoj laŭ etnaj, lingvaj aŭ kulturaj trajtoj estas neklara kaj kondiĉigita de konjekto (mapo sekvapaĝe).

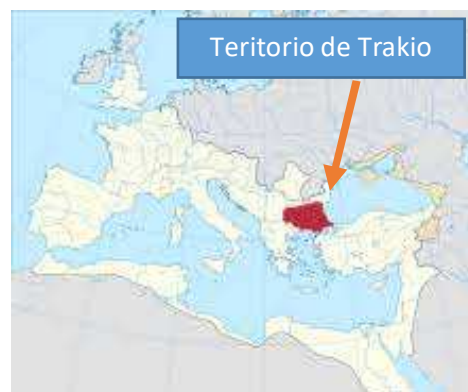
Ferdinando la 1-a de Habsburg (1503–1564)

Transilvanio – estas historia lando situanta en la nuna Rumanio.

Monfarejo Kremnica – ĝi estas unu el la plej malnovaj ankoraŭ ekzistantaj entreprenoj kaj la plej malnova ankoraŭ ekzistanta monfarejo en la mondo. La urbo Kremnica ricevis la privilegion establi monfarejon la 17-an de oktobro 1328 de la hungara reĝo Karlo Roberto la 1-a de Anĵuo.

La unuaj monfaritaj moneroj estis arĝentaj hungaraj groŝoj. Pli postaj oraj moneroj ankaŭ estis monfaritaj surbaze de la padrono de moneroj de la Itala urbo Florenco kaj tial ili estis nomitaj florinoj. Ili baldaŭ komencis nomiĝi **dukatoj**.

Emanuela Nohejlová-Prátrová (1900–1995) – estis ĉeĥa historiistino, plej elstara ĉeĥa numismatikistino. Ŝi estas konsiderita la fondintino de moderna scienca numismatiko. Ŝi studis historion ĉe la Fakultato de Arto, Karlo-Universitato en Prago. Dum la plej granda parto de sia vivo ŝi laboris en la numismatika sekcio de la Nacia Muzeo (Prago).

En la intencoj de sia loka patriotismo ŝi dediĉis detalajn sciencajn esplorojn al la historio de la benediktina monaĥejo en sia naskiĝa vilaĝo Opatovice apud Elbo, kaj en Prago.

Ŝia edzo estis la botanikisto Silvestr Prát.

Teritorio, kie vivis nacio de Keltoj (verda areo).

La ora germana dukato (Augsburg), 1655, $\varnothing = 21,7$ mm, 3,35 g (ilustra bildeto – pligrandigite).

Ne forgesu la Okcidentan Saharon!

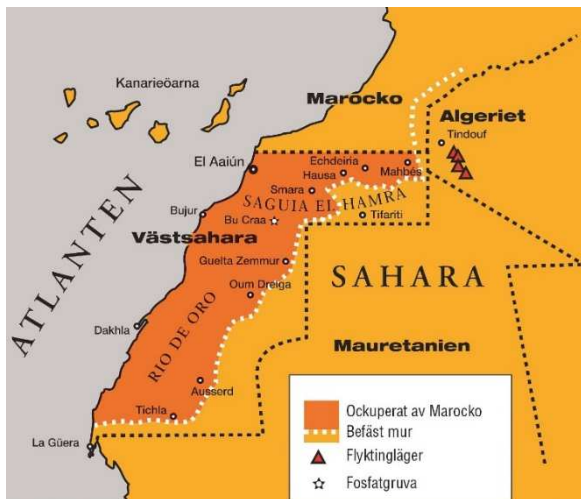
Faru tion, kion decidis la sveda parlamento.

La redaktoro de la ĵurnalo Västsahara, **Lena Thunberg**, skribas la 30an de decembro 2022:

Faru tion, kion decidis la parlamento rekonu Okcidentan Saharon!

10 jarojn post la decido rekoni Okcidentan Saharon, la procezo de Okcidenta Saharo estas ĉesigita. La maroka okupado daŭras. EU kaj UN silentas.

En decembro 2012, la sveda parlamento faris historian decidon: Svedio, kiel la unua lando en la EU, rekonus la Okcidentan Saharan Respublikon de SADR. Sed la tiama sveda registaro kun Carl Bildt kiel ministro pri eksteraj aferoj ne efektivigis la decidon. Ankaŭ ne postaj registaroj, verŝajne sub forta premo de EU. Svedio agis por la okcidentaj saharanoj, sed nun necesas pli. Estas tempo por sveda rekono.

Same kiel Ukrainio, Okcidenta Saharo estas invadita de najbara lando. Sed la okupado de Okcidenta Saharo fare de Maroko daŭras ekde 1975. La afero de Okcidenta Saharo temas kaj pri malkoloniigo, kiu ne okazis (Hispanio), kaj pri okupacio (Maroko).

La malkoloniiga plano de UN por la iama hispana kolonio ekvalidis en 1991. Sed la okcidenta sahara popolo ankoraŭ ne rajtas voĉdoni pri sendependeco pro maroka obstrukco. La proksimaj rilatoj de Francio kun Maroko signifis ke la Sekureca Konsilio de UN estas paralizita. Francio, kun sia rajto de veto, ĉesigas ĉiujn rezoluciojn, kiuj ne favoras Marokon.

EU havas intereson pri bonaj rilatoj kun Maroko por haltigi migrantojn el Maroko transiri la Ĝibraltaran Markolo en Mediteraneo. Por tio EU pagas multe da mono. Ĉe la okcidentaj saharaj rifuĝintoj en Alĝerio, la humana situacio nun malboniĝas. Nutraĵa helpo de UN multe reduktiĝis. Infanoj estas subnutritaj kaj virinoj anemiaj. La mondo forgesas Okcidentan Saharon.

Tamen, la batalhalto estis rompita antaŭ du jaroj kaj nova malaltintensa milito komenciĝis inter Maroko kaj la Polisario-armetropoj. Kiu parolas pri ĝi? En la marok-okupata parto de Okcidenta Saharo, okcidentaj saharanoj, kiuj pace protestas kontraŭ la okupado de Maroko, estas malliberigitaj, torturataj kaj kondamnitaj.

La UN-forto MINURSO, kiu estis en loko de 31 jaroj por efektiviĝi la referendumon pri la sendependeco de Okcidenta Saharo, estas la nura UN-pacforto kiu ne havas (HR) mandaton, nek la devon raporti pri malobservoj de homaj rajtoj.

Maroko efektive malhelpas ĵurnalistojn, politikistojn kaj reprezentantojn de HR-organizoj viziti la okupatan Okcidentan Saharon. Eĉ UN-sendito **Staffan de Mistura** ne rajtus viziti la okupatan Okcidentan Saharon sen maroka eskorto.

La okcidenta sahara loĝantaro en okupata teritorio estas do senprotekta. Sendependaj amaskomunikiloj ne estas tie. En raporto, **Raportistoj Sen Limoj** nomas Okcidentan Saharon "blanka makulo sur la mapo".

Samtempe kiam marokaj setlantoj ricevas ĉiujn laborojn, okcidentaj saharanoj ne ricevas laborojn en la okupata Okcidenta Saharo, riĉa je krudaĵo. Mono de unu el la plej grandaj fosfataj minejoj de la mondo kaj la riĉaj fiŝkaptaj akvoj ĉe la marbordo de Okcidenta Saharo iras en marokajn poŝojn.

Nun Maroko estas famkonata pro sia verda energio. La nura problemo estas, ke neniu diras al ni, ke granda parto de la suna kaj vento-energio venas de la okupata Okcidenta Saharo, kie ĝi estas uzata por plifirmigi la okupadon kaj la rabadon de la krudaĵoj de Okcidenta Saharo. Okupata Okcidenta Saharo estas fermita lando sen travidebleco kaj raportado.

Tra la jaroj, Svedio provizis humanitaran subtenon al la okcidentaj saharanoj en la rifuĝejoj per, interalie, vestaĵoj kaj manĝaĵoj. Politike, Svedio estas la nura lando en EU kiu agas kontraŭ okcidentsaharaj varoj venditaj kiel marokaj. Sed ne sufiĉas. Dek jaroj pasis ekde la parlamenta decido pri sveda agnosko de Okcidenta Saharo – sen efektiviĝo.

Politika kaj humanitara subteno al Okcidenta Saharo devas nun pliiĝi kaj la totala silento

ĉirkaŭ la problemo de Okcidenta Saharo devas esti rompita.

Lena Thunberg

Redaktoro por la ĵurnalo Västsahara.

La adreso de la ĵurnalo:

Tidskriften Västsahara

c/o Lena Thunberg, Vaktmästaregången 16

Göteborg 413 18

Sweden

www.vastsahara.net

www.facebook.com/tidskriftenvastsahara

Oleg Shupliak Gallery

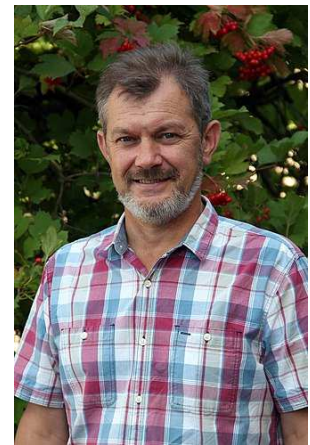
Ukraina pentristo, kiun Torben Svendsen atentigas al ni.

La optikaj iluzioj de Oleg Shupliak (kelkfoje literumitaj – Shuplyak) devigos vin rigardi ilin longe, ne pro kiom brile ili estas kreitaj, sed pro tio, kion ĉiu iluzio enhavas. Kaŝita en la bela ĉirkaŭaĵo de la naturo, kuŝas bildo de vizaĝo.

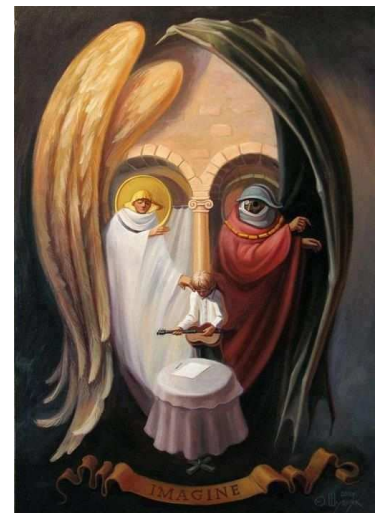
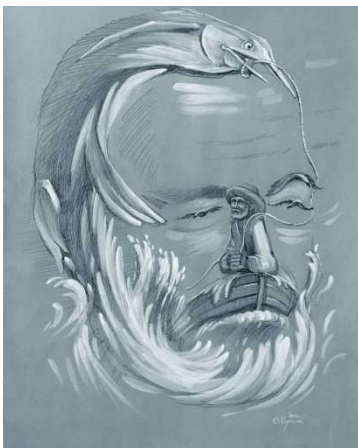
Spektu en Jutub: Optical Illusion Art By Oleg Shupliak /
Картини-ілюзії Олега Шупляка:

<https://www.youtube.com/watch?v=dr1lwqybS3M&t=28s>

Lia retpaĝo: <https://www.shupliak.com/art.html>

Memportreto

Oleg Shupliak – rimarkinda pentristo kaj artisto

Oleg Shupliak naskiĝis la 23-an de septembro 1967 en vilaĝo Bische, Ternopilo-regiono kaj li loĝas en Berezhany – en la okcidenta parto de Ukraino. Li abituriĝis de la Politeknika Universitato de Lviv (Arkitektura Sekcio) en 1991. Samjare li faris sian unuan ekspozicion en Berezhany Muzeo – sed komencis ekpozicii ankaŭ samjare en la eksterlando, kune kun aliaj ukrainaj artistoj en la ukraina domo en Novjorko, Usono.

En la jaro 2000, li iĝis membro de la Nacia Unio de Artistoj en Ukraino kaj dezajnis la oficialan emblemon por la 200-jara datreveno de la naskiĝo de la nacia poeto kaj verkisto – Taras Shevchenko.

Oleg Shupliak laboris kiel instruisto pri pentrado kaj desegnado en la Infana Arta Lernejo en Berezhany ekde 2000 ĝis 2013. Li havas du infanojn, la filo Vitaly kaj la filino Mariana kaj estas edziĝinta kun Galina.

Li artisme uzas aŭ esprimas sin per pentraĵoj, grafiko, fotoarto kaj animacio, sed ĉefe estas liaj multaj rimarkindaj oleaj pentraĵoj kaj desegnaĵoj, kiuj estas lia favora pasio, kaj kiuj konatigis lin en Ukraino kaj internacie.

Speciale li laboras kun mirigaj optikaj iluzioj kun uzo de teknika precizigo de arkitekto en siaj pentraĵoj. Lia granda pasio estas krei unikajn optikajn iluziojn kaj efikojn per zorge elektitaj figuroj, koloroj, ombroj kaj objektoj – kaŝe situataj en liaj pentraĵoj – kaj tiel iluzigi "du-en-unu" optikan efikon en la motivoj. Tiu pentrostilo foje estas nomata – "iluzioarto aŭ meta-morfoso".

La optikaj iluzioj de Shupliak (foje literumita Shuplyak) ofte devigos nin rigardi la pentraĵojn longe, por malkovri kion ĉiu iluzio enhavas. Kaŝita en la bela ĉirkaŭaĵo de la naturo li povas kaŝi bildon de homa vizaĝo. Foje, la vizaĝo estas monde konata homo, sed tiel ruze kaŝita, ke povas esti malfacile

por iuj homoj trovi ĝin. Se oni daŭre rigardas la bildon - vi eble vidus vizaĝon transformiĝi antaŭ viaj okuloj.

Ofte liaj fantaziaj pentraĵoj kapablas kaŝe montri portretojn

de famaj historiaj personoj ekz. de Vincent van Gogh, William Shakespeare (Ŭiljam Ŝekspiro), Hans Christian Andersen, John Lennon kaj pluraj aliaj famuloj. Lia kolekto de pentraĵoj kaj verkoj estas nun pli ol 100 – kaj la unua li kreis en 1991.

La krea fantazio de Shupliak estas fascina, kaj lia talento por formi arton pere de bele kaj kaŝe kreitaj iluzioj en liaj verkoj estas tre impona.

Escepte de lia filmo pri la iluzia arto, ĉiuj liaj artverkoj (ĉu plumdesegnaĵoj aŭ oleopentraĵoj) estas kreitaj sen helpo de komputilaj programoj, kaj tio certe rajtigas atesti pri liaj geniaj talentoj en la arto krei mirindajn optikajn iluziojn en liaj verkoj.

Premioj kaj honorigoj

1996 – Dua premio de la regiona ekspozicio pri Sankta Arto, Ukraino.

2013 – Ora medalo kaj diplom-ricevanto pri "Faka scio en kreado de unika artstilo", Skt. Peterburgo.

2013 – Unua premio por dezajno de emblemo okaze de la 200-jaro de la naskiĝtago de Taras Shevchenko.

2014 – Regiona premio laŭ Mykhailo Boichuk por lia grava kontribuo al la evoluo de la bilda arto.

2016 – Honorigo – jubilea medalo okaze de la "25-jaro de la sendependeco de Ukraino".

2016 – Honora civitano en la urbo Berezhany.

2018 – Tut-ukraina premio nomita laŭ la "Lepsky-fratoj".

2021 – La dezajno de la "5-Hryvnia monero" por la 30-jara tago de la sendependeco de Ukraino.

Referencoj

Vidu mallongan biografion kaj liston de liaj

ĉefekspozicioj, pentraĵoj, desegnaĵoj kaj filmo pri lia iluzia arto en la interreta paĝaro de Oleg Shupliak: <https://www.shupliak.com/>

YouTube/Jutub-filmeto:
<https://youtu.be/dr1lwqybS3M>

Facebook/Fejsbuk-filmeto:
<https://www.facebook.com/watch/?v=1278746715513710>

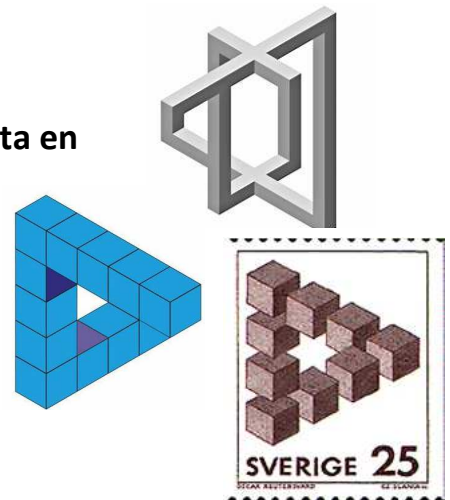
Facebook/Fejsbuk-filmeto:
<https://fb.watch/homL904D-m/>

/Torben Svendsen

Alia kreinto de enigmaĵoj – Oscar Reutersvärd, naskita en Stokholmo 1915, mortinta en Hindujo 2002 kaj entombigita en Moskvo.

Oscar Reutersvärd kreis "neblajn figurojn", tio estas desegnaĵoj de objektoj, kiuj unuavide aspektas normale, sed ne povas esti rekreataj tridimensie, ĉar la perspektivo estas iel distordita. Ekzemploj de liaj verkoj estas "la Tridento de la diablo."

/Siv

Birdobservantoj neniam paŭzas

La tagon antaŭ kristnaska vespero okazis trajna ekskurso suden. Mi demandis min, ĉu mi devus iri en la granda vojaĝtago antaŭ Kristnasko, povus esti malfacile akiri sidlokon en la trajno. Neĝis kiam mi iris al la aŭtobuso hejmen ĉi-matene ĉe Hisingen. Se vi havas la apon Hallandstrafiken en via poŝtelefono, estas tre facile aĉeti bileton en ĝi, kiam estas tempo eniri la trajnon al Öresund ĉe Gotenburga Stacio. Mi estas tie ĝustatempe kaj facile trovas liberan sidlokon, kiun mi povas konservi por la tuta vojaĝo. La trajno foriras je 09:40 kaj estas multaj pasaĝeroj. Ne ĉiuj ricevas sidlokon. Je la 11:34 mi eliras en Ängelholm en Skåne. Atendado de unu horo por la loka trajno

Pågatåget. Promeno malsupren al Rønne å (Amazona Rivero). Iom malvarmeta, alterna nuboj kun ĉielarkoj kaj pluvegoj.

Je 12:35 Pågatåget foriras. Dum la vojaĝo al la celo, ĝi veturas i.a. laŭ plaĝo, kiu rigardas la maron. Je 12:47 mi alvenas en Förslöv.

Kial mi iras ĉi tien antaŭ la kristnaska vespero? Nu, ĉi tien alvenis specio de birdo, kiu antaŭe neniam estis vidita en Svedio: belega **baltimora trupialo** el Nordameriko. Ĝi estis observita dum iom da tempo ĉe diversaj birdmanĝigejoj.

Mi bezonis iom pli ol kvaronhoron por marŝi tien de la stacidomo. Pluvis iomete dum la promeno, sed heliĝis kaj la suno elrigardas.

Kiam mi alvenas al la adreso Dammvägen 12, la birdo estis vidita en la ĝardeno kvin minutojn antaŭe.

Ni estas kelkaj birdobservantoj, kiuj fervore atendas vidi ĝin.

Je la 13:35 ĝi aperas dum kelkaj minutoj kaj bele montras sin en la vilaĝa ĝardeno sur arbo, sur manĝigujoj kaj surgrunde kaj en heĝo. Je 14:05 ĝi aperas denove por mallonga tempo kaj je 14:15 mi vidas ĝin manĝi en alia ĝardeno ĉe Vattenverksvägen 9. Kiel agrable estas povi tiel bone vidi ĝin en la sunbrilo kaj bonas ke ne estas plenplena de birdobservantoj.

Dum la reveturo per la Pågatåget kaj Öresundståget, estas malpli da pasaĝeroj.

Do ja eblas fari birdan migradon al Skåne sen aŭto.

/Jan Hellström

La arbokolombo – Ringduvan

Bela bildo de arbokolombo, fotita de **Renate Säfström** naturfotisto, kiu donas al ni tiom da pensemaj kaj belaj momentoj per sia retejo.

FOTO
FOR LIVES

FOTO

Pri kio pensas kompatinda arbokolombo
meze de vintro, kiam ĝi sidas sur branĉo kaj
rigardas la aliajn malgrandajn birdojn ĉirkaŭ

la manĝejoj? Eble ĝi pensas pri la somero kiu
estis aŭ la somero kiu venos... kiu scias?

/Ingegerd

Ringduvorna – La arbokolomboj

av/de Ulrika Stensdotter Blomberg

Två ringduvor landar vid dammen.
De glänser i solens sken.
Den ena dricker en smula,
den andra går upp på en sten.

De byter plats där på stenen,
den som var uppe vill ner.
Trollsländslarven i dammen
undrar nog vad som sker.

Vad tänker två feta duvor
en strålande sommardag?
De ser lite snett på varandra.
De är väl som du och jag.

Du arbokolomboj alteriĝas ĉe la lago.
Ili brilas en la sunlumo.
Unu el ĝi trinkas iomete,
la alia supreniras sur roko.

Ili ŝanĝas lokojn tie sur la ŝtono,
tiu, kiu estis supre volas malsupren.
Libellarvoj en la lago
verŝajne scivolas kio okazas.

Kion pensas du dikaj kolomboj
brilan someran tagon?
Estas same kiel vi kaj mi.
Ili estas same kiel vi kaj mi.

/Ingegerd tradukis

Fajro en la malantaŭo

de Lasse Granat

Iun belan printempan sabaton mi aĉetis novan
biciklon, ĝi estis antaŭ la epoko de rapidbicikloj kaj
montbicikloj. Ĝi devis esti granda vira biciklo,
Crescent kun tri-rapideca Shimano-nabo. Mi havis
antaŭe similan, pri kiu mi estis tre feliĉa, sed iu alia
certe estis eĉ pli feliĉa, do li forkaptis ĝin.

La sekvan tagon la vetero estis same bela kaj kio
povus esti pli bona por bela printempa dimanĉo ol
longa bicikloveturo per nova biciklo?

Mi pensis trairi Härlanda, Kallebäck, Helenevik,
Öjersjö, Furulund, Partille, Sävedalen, Munkebäck

kaj reveni hejmen al Strömmensberg. Preskaŭ kvar mejlojn je komforta rapideco. Estis mirinda tago. La arboj ĵus havis novajn foliojn, la herbo ĝermis, la birdoj pepis kaj la biciklaj pneŭoj kantis.

Frue posttagmeze mi preterpasis Furulund kaj havis du kilometrojn longan deklivon antaŭ mi. Bone simple gliti antaŭen post pedalado dum kelkaj horoj. Multaj aliaj ankaŭ ekskursis hodiaŭ, kvankam ili elektis la aŭton anstataŭ biciklon, do sur la longa malsupreniro, kiu tiam estis tre mallarĝa kaj kurba, komencis esti iom da vico. Nun tio ne estis zorgo por mi, ĉar per biciklo oni povas pretergliti ekstere rapide.

Tio okazis antaŭ ol Alingsåsvägen estis konvertita en aŭtovojon, do mia vojo de Furulund finiĝis per haltsignalo malsupren en Partille. La lastaj ducent metroj la monteto estis tre kruta. Estis pura ĝojo esti preterpasinta centojn da aŭtoj kun mia brile nova biciklo, nun restis nur la lasta kruta deklivo kaj verŝajne mi povus preterpasi kelkajn pli antaŭ ol mi devus bremsi. La pneŭoj kantis tiel laŭte kiel tondro, la vento hurlis ĉirkaŭ la oreloj, la larmoj flugis el la okuloj. Mirinde! Cent kvindek metrojn por iri, mi eble atendis iom tro longe por bremsi, mi verŝajne veturis je preskaŭ po sepdek kilometroj por horo. Nu, nun la novaj bremsoj de la nova biciklo devus alĵeti siajn kolorojn! Mi neniam pensus ke ĉi tiu koloro montriĝus fajroflava! Ĉar kio okazis?

Jes, la malantaŭa rado ŝlosiĝis! Tute! Dank' al la giropotenco en la antaŭa rado, mi restis sur la ĝusta kilo sed perforte glitis en slalom-similaj serpentetoj bremsante tiom multe kiom mi kuraĝis per la manbremso sur la

antaŭa rado. Mi ankoraŭ preterpasis ĉiujn senmovajn aŭtomobilojn, la malantaŭa

pneŭo ekbrulis kaj disvastigis grandegan fumplumon sur ĉiuj aŭtoj. Se vi estus povinta vidi la ŝoforojn, vi verŝajne vidus multajn malfermitajn buŝojn. La brulanta malantaŭa pneŭo kriegis kaj ululis, sed ankoraŭ iomete bremsis ĝis la pneŭo estis eluzita. Tiam ĝi eksplodis per bruego kaj la biciklo komencis ĵazi eĉ pli sed tiam la rapideco estis pli malalta, tiel ke mi povis halti per la manbremso tri metrojn antaŭ la haltlinio ĉe la nacia vojo al Alingsås.

Tie estis fosto, mi malsupreniris kaj apogis la biciklon al ĝi kaj foriris sur tremantaj kruroj, kvankam mi ne volis montri tion al la aŭtistoj, do mi provis aspekti tiel: "Tiel mi ĉiam faras!" Aliflanke, nur la ŝoforoj ĉe la fronto povis vidi ion ajn, la aliaj estis kovritaj en la fumnubo. La aŭtistoj ĉe la fronto ankaŭ havis sian justan parton de la sperto, ili klare estis surdetaj post la kraŝo. Kiam la fumo malaperis, restis nur la biciklo kaj la aŭtoj, mi forpaŝis al la stacidomo por preni la trajnon en Olskroken. Je deca distanco, mi turnis min kaj vidis, ke ĉiuj aŭtoj ankoraŭ staras. Pasis multe da tempo antaŭ ol ili trankviliĝis kaj kuraĝis forveturi!

Vespere mi iris alporti la biciklon. La sekvan tagon mi transdonis ĝin al la biciklokomercisto. Mi tuj ricevis novan kaj ĝi ankoraŭ iras bonege, pli ol 45 jarojn poste.

Lasse Granat

Pri kio oni ridis en la jaro 1904

VERA RAPIDEMO. – "Kiel rezultis via testveturo per la nova motorvagono?"

"Pli bone ol atendite! Kvankam mi surveturis du maljunulinojn, tri biciklistojn kaj paron da infanĉaretoj, la aŭtomobilo tamen ne difektiĝis, kaj mi alvenis al la celo ĝustatempe!"

El "Veckan" 1904.

La kaviaro de Kalle – Kalles Kaviar

de Ingegerd Granat

Ĉu vi vidis la bluan tubon kun la feliĉa blonda knabo sur la Kristnaska tablo ĉi-jare? La kaviaro de Kalle estas la originala kaj sveda inventaĵo, kiun vi aŭ malamas aŭ amas. Laŭ tio, kion mi aŭdis, homoj en la cetero de la mondo ne komprenis la grandajn avantaĝojn de kaviaro. Televideo montris homojn en feriaj paradizoj al kiuj oni proponas kaviarajn sandviĉojn kaj ili faras la plej terurajn vizaĝojn de abomeno.

Ekzistas ankaŭ aliaj markoj de kaviaro, fumaĵita kaj nefumaĵita, sed nun ni plonĝas en la kaviaran marĉon de Kalle!

Laŭ la fiŝfabriko Abba, la recepto estis aĉetita de vaganta vendisto en 1950. En la komenco, la tubo havis neniun ornamaĵon. Reklamanto Claes Mörner opiniis, ke la tubo havu bildon de blonda kaj bluokula knabo kun normala nomo. **Christian Ameln** estis proponita uzi bildon de sia filo **Carl Ameln**, kaj en la fotoalbumo de la familio taŭga foto farita de lia patrino estis trovita. Desegnita portreto bazita sur la foto de Carl Ameln, kun kaviara sandviĉo en la

mano, jam aperis la 17-an de novembro 1950 en la reklamo por la kaviaro de Kalle en la ĵurnalo "Svenska Dagbladet". La produkto estis sukceso kaj la firmao vendis pli ol unu milionon da tuboj en la unua jaro.

La "kaviaro" en la produktonomo estis pridisputata ĉar ĝi povas esti konfuzita kun aliaj specoj de kaviaro, kiel ekzemple rusa kaviaro kaj similaj. La originala produkto estis longe nomita "kaviaro de Kalle" en Svedio, sed iom en la 2000-aj jaroj la produktonomo estis formale ŝanĝita al "Kalles", kvankam "kaviaro de Kalle" daŭre okazas en ĉiutaga parolado. En Finnlando, ĝi estas nomita "la rumkremo de Kalle" ekde antaŭe.

Donu ŝancon al Kalle, manĝu la kaviaron kiun havas longan historion!

Eta estos granda! Carl Ameln.

Kio okazus se Esperanto iĝus oficiala lingvo de EU?

Vida, Esu, mi kaj pluraj aliaj trovis ĉi tiun artikoleon de Facebook interesa: Ĉu ankaŭ vi? /Siv

Mi demandis AI, Artefaritan Inteligenton, (<https://beta.openai.com/playground>), kio devus okazi, por ke Esperanto iĝu la oficiala lingvo de EU. Tio estis nur luda demando starigita al Artefarita Inteligento.

Jen la respondo:

Por ke Esperanto fariĝu oficiala lingvo de Eŭropa Unio, necesas fari kelkajn paŝojn.

Unue: la registaroj de la membroŝtatoj de Eŭropa Unio devus konsenti aldoni Esperanton kiel oficialan lingvon. Tio postulus voĉdonon en la Konsilio de Eŭropa Unio, kie ĉiu membroŝtato havas certan nombron da voĉoj laŭ sia loĝantaro.

Se plimulto de membroŝtatoj voĉdonus favore al aldoni Esperanton kiel oficialan lingvon, ĝi tiam bezonus esti ratifita de la Eŭropa Parlamento.

Se aprobite de kaj la Konsilio kaj la Parlamento, la Eŭropa Komisiono tiam bezonus krei kadron por kiel Esperanto estus uzata en EU. Tio inkluzivus decidi kiuj dokumentoj kaj rimedoj devus esti tradukitaj

en Esperanton, kaj kiel efektivigi la lingvon en ekzistantaj EU-institucioj kaj proceduroj.

Fine, Eŭropa Unio bezonus krei sistemon por certigi, ke Esperanto estas instruata en membroŝtatoj, kaj ke tiuj, kiuj parolas la lingvon, ricevu egalajn ŝancojn en EU.

Ĉi tio povus inkluzivi provizi rimedojn por instrui la lingvon kaj oferti instigojn por lerni ĝin.

Ĝenerale, la procezo fari Esperanton oficiala lingvo de Eŭropa Unio bezonus gravan tempon kaj penadon. Tamen, kun sufiĉe da subteno kaj engaĝiĝo, ĝi povus esti realaĵo en la estonteco.

Veckovisa esperantokurser online!

Funderar du på att lära dig och öva esperanto, det internationella språket? Du har kommit rätt! London Esperanto Club erbjuder varje vecka online esperantokurser från nybörjare (A1) till avancerade (C1) nivåer. Du kan läsa mer om dessa olika nivåer på Wikipedia.

Vi kan också hjälpa dig att förbereda dig för den officiella esperantoexamen (B1-, B2- och

C1-nivåer) som vanligtvis hålls i juni online och på många platser i världen inklusive London.

Våra onlinekurser äger rum med Zoom en gång i veckan i en timme. Alla är välkomna men anmäl dig bara om du vet att du kommer att kunna delta de flesta veckor eftersom antalet deltagare i varje grupp är begränsat till cirka 15 personer.

Lärare	Nivå	Kurs	Dag	Tid New York	Tid London	Tid Berlin
Vince	A1-A2	Nybörjarkurs I	Tisdag	20:00	--:--	--:--
Roberto	A1-A2	Nybörjarkurs I	Tisdag	13:30	18:30	19:30
Ĵosefo	A1-A2	Nybörjarkurs II	Onsdag	20:00	--:--	--:--
James	A1-A2	Nybörjarkurs II	Torsdag	15:15	20:15	21:15
Ĵosefo	A1-A2	Curso Principiantes I	Torsdag	20:00	--:--	--:--
Anna	A1-A2	Grammatik sessioner	Lördag	11:00	16:00	17:00
Anna	A2-B1	Kurs efter nybörjare	Måndag	14:00	19:00	20:00
Vida	B1-B2	Fortsättningskurs	Torsdag	14:00	19:00	20:00
Petrus	B1-B2	Fortsättningskurs	Torsdag	11:00	16:00	17:00
Renato	B1-B2	Fortsättningskurs (Afrika)	Lördag	11:00	16:00	17:00
Renato	B1-B2	Fortsättningskurs (Asien)	Lördag	07:30	12:30	13:30
Phil	A2-C1	Skrivkurs	Via e-post			

Kontakt: <https://londonaesperantoklubo.com/Course.html?CourseId=8&20230104>

Dum la aŭtuno mi partoprenis la londonan konversacian sesion, gvidita de Amanda Higley, Kalifornio. Kiam estis la 9:a h. matene ĉe ŝi, estis la 18:a h. ĉe mi. La sesio estis amuza, sed ĝi paŭzos dum la printempo. /Siv

Libro por elŝuti – La junulino el Stormyr

La junulino el Stormyr, svede *Tösen från Stormyrtorpet*, estas libere elŝutebla novelo de Selma Lagerlöf de 1908. Traduko en Esperanto de Oscar Frode (1930).

Selma Lagerlöf

<https://libro.ee/book.php?id=1895>

Kiu ne konas la nomon de Lagerlöf? Granda estas la nombro de rakontoj, legendoj kaj romanoj kiujn verkis la plej fama sveda verkistino. En 1909 ŝi ricevis la Nobel-premion pri literaturo kaj iĝis honora doktorino de la Universitato de Uppsala (Svedio). "La Junulino el Stormyr" priskribas simplan kamparan vivon, ĝi estas boninflua romaneto kiu samtempe estas streĉe interesa, kore emociigi kaj talente verkita.

Pensoj antaŭ la venonta kristnasko 2023

aŭ Aventuro en la Gotenburga nokto

Fabelo de Ingegerd Granat, bildoj de Anna Silvén

La granda ponto brilas en la malfrua nokto. Juna paro, Peter kaj Annika, iras laŭ la haveno. Ili ĝuste forlasis la faman restoracion "Sjömagasinet". Tie ili manĝis bongustan tripladan tagmanĝon. La unua plado konsistis el krustaĵoj kaj la dua plado estis hipogloso kun terpoma kaĉo. Fine ili trinkis kafon kun torteto. Ili restis en la restoracio dum tri horoj kaj distris unu la alian kun ĝoja interparolo.

Nun ili estas sataj kaj ĝojas pro la promenado.

Subite Annika ekvidis ruĝan monbileton malantaŭ la ferbarilo ĉirkaŭ Visans Hus (la domo de kantetoj). Ŝi demandis ĉu Peter volis grimpi super la barilo kaj alporti la monbileton? Peter ne volis tion, sed li estis tro scivolema.

Kiam Peter estis reveninta, Annika rapide malfermis la monbileton. Subite ŝi krias laŭte. La ruĝa monbileto brilis kaj ardaĵ literoj montris sin:

"Trovu la Gotenburgan Kristnaskon!"

Peter kaj Annika rigardis unu la alian, kie? Subite la monbileto transformis sin. Brilanta cindro falas suben al la strato, kie ili staras. La monbileto estas for. Nenio troviĝis sur la strato.

Ĉe la rivero kuŝis oranĝa laborboato. Nenio sonas de la boato nur la granda stabila gruo estas videbla ĉe la insulo Hisingen, ĉe Eriksberg.

Annika kaj Peter preterpasis du aliajn boatojn, unu el ili havas serpentuman lumon de la ŝipantaŭo tra la mastpinto al la postaĵo. Ili nun aŭdas iun kiu kantas kaj ludas gitaron. Estas bona melodio!

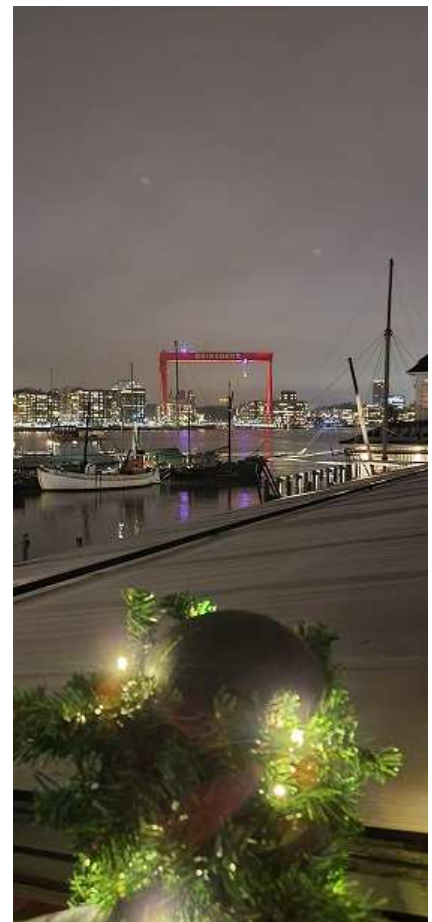
Ili iris plu kaj venas al brilanta kuglo kiu montris speguliĝon pri Gotenburgaj familiaj kristnaskoj, kiuj estas tre malsimilaj.

La unua bildo montras hejmon kun parencoj kiu manĝas kristnaskajn manĝaĵojn.

En la dua bildo sola vidvino estas survoje al la Gotenburga katedralo pro vespera diservo. Ŝi vestis sin en malnova peltaĵo kaj forlasis la hejmon en "Vasastan".

La tria bildo montris la feston en "Johanneskyrkan" ĉe "Stigbergsliden" kie la sociaj eksteruloj estis invititaj al kristnaska manĝaĵo kaj ĝojo.

La Kristnasko povas esti en multaj manieroj! Peter kaj Annika estas pensemaj kaj iras plu ...

Kiel interesigi matematikistojn esplori pri la logiko de Esperanto?

Mi trovis la jenan: En Esperanto E-LIBREJO informas pri *La plej matematika el la vivantaj lingvoj* de Henry Masson. /Siv

La plej matematika el la vivantaj lingvoj – pri kiu revis Descartes, Newton, Kočański, Leibniz, d’Alembert, Condorcet, Ampère...

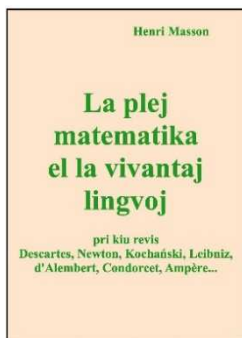
Libere elŝutebla dokumento de Henri Masson: <https://libro.ee/book.php?id=1994>

”Matematiko estas, same kiel la muziko, iaspeca internacia lingvo. La ekvacioj kaj notoj estas ĉie sammaniere perceptitaj. Kurioze, grandaj nomoj de matematiko interesiĝis pri la ideo de universala aŭ internacia lingvo en epoko, kiam en tiu rolo superregis la latina.”

Det mest matematiska av de levande språken – drömt om av Descartes, Newton, Kočański, Leibniz, d’Alembert, Condorcet, Ampère...

Gratis nedladdningsbart dokument av Henri Masson: <https://libro.ee/book.php?id=1994>

”Matematik är, precis som musik, ett slags internationellt språk. Ekvationerna och tonerna uppfattas överallt på samma sätt. Märkligt nog var stora namn inom matematiken intresserade av idén om ett universellt eller internationellt språk i en tid då latin dominerade i den rollen.”

Wikipedio: https://eo.wikipedia.org/wiki/Henri_Masson

En Esperanto: <https://esperanto-vendee.fr/images/PDF/Matematik-EO.pdf>

En la franca: <https://esperanto-vendee.fr/images/PDF/Matematik-FR.pdf>

Elŝuti PDF-n **kaj poste** cerbumu ĉu vi povus uzi ĉi tiun materialon por proponi esploradon en iu universitato. /Siv

Henri Masson, franca verkisto

Henri MASSON naskiĝis en 1943. Li eksciis pri Esperanto jam en sia juneco, foliumante la katalogojn de firmao "Manufrance", kiuj estis eldonitaj en pluraj lingvoj, inkluzive de

Esperanto. Apenaŭ dekokjara, li memvole engaĝiĝis en la armeo por tri jaroj. Fariĝinte paraŝutisto, li veturis al Alĝerio, unu semajnon antaŭ la militofino, kaj restadis tie kelkajn monatojn. La tieaj spertoj konvinkis lin, ke militista kariero ne taŭgos al li, kaj li fariĝis fervojisto kaj konvinkita pacisto. En 1970, li eklernis Esperanton, kaj baldaŭ poste membriĝis en SAT-Amikaro, kaj partoprenis sian unuan SAT-Amikaran kongreson en Narbono en 1972.

Sekretario de SAT-Amikaro

En 1979, li iĝis sekretario de SAT-Amikaro, kaj en junio 1988, li estis unu el la tri invititoj de unuhora radioelsendo pri Esperanto ĉe la naciskala publika stacio France-Inter. Ĉi tiu elsendo okazigis la sendon de pli ol 5000 informpetoj. La informo-servo de SAT-Amikaro provizis la respondan materialon, kaj la amplekso de la reagoj estis tia, ke ĝi instigis la radiostaciajn respondeculojn organizi kvaronhoran esperanto-kurson ĉiumatene dum 5 semajnoj, inter la 1a de aŭgusto kaj la 3a de septembro.

Vendeano

En 1995 li emeritiĝis kaj translokiĝis al Vendee, kaj tie kontribuis al la fondo de la departementa asocio Esperanto-Vendée, prizorgante ĝian bultenon, kaj fariĝante eĉ ĝia prezidanto en 1997. Paralele li daŭrigis sian agadon por SAT-Amikaro, interalie ekuzante interreton. Grava atingo estis la apero en septembro 1995 de la franclingva versio de "La Homo kiu defiis Babelon", redaktita de René Centassi surbaze de abunda materialo, kiun li disponigis al li. Post diskutoj en la SAT-Amikara kongreso en Agdo en 2003, li fariĝis unu el la kunlaborantoj de la nova redaktoskipo, kiu celis prizorgi la SAT-Amikaran gazeton, ĝis tiam redaktata nur de Jean Selle.

Sendependa aktivulo

Komence de 2008, Henriko rezignis pri siaj respondecaj postenoj en SAT-Amikaro kaj SAT, kaj daŭrigas sian poresperantan aktivadon tute sendepende, ĉefe per dissendo de retaj komunikoj, nutrado de blogo en lpernitio kaj kontribuado al Wikipedio.

Verkoj

En Esperanto *Tabakismo kaj Emancipiĝo*, Laroque-Timbaut: La Juna Penso, 1976. 36 p.

Kio estas SAT?, 1985

La homo kiu defiis Babelon, tradukita de Georges Lagrange kaj Philippe Combout, L'Harmattan 2001. Tradukita kaj eldonita en la korea kaj hispana (2005), litova (2006), ĉeĥa (2007).

Traduko al Esperanto *Paco en Proksima Oriento* (el "La Paix au Moyen-Orient", de Aharon Cohen, Cahier de l'Amitié Judéo-Arabe), Laroque-Timbaut: La Juna Penso, 1974. 22 p.

Estas multe pli kion vi povus legi pri Henri Masson interrete!

/Siv

Ingegerd: Kiam sonis novjaraj sonoriloj.....

Utopi

av Siv Burell ur Kalejdoskop 1.

Sov, sov lilla vän
när du vaknar snart igen
har hela världen ändrats.
Borta är all lust till krig
borta är allt svek, intrig
och språkbruket förändrats.

Främmande alls inte känns
något land i världen
tilltalet ju är ens väns
på världsspråk under färden.
Borta är då dom och vi
Alla blir vi vi
och sann blir då vår utopi.

Do, komence de jaro estas facile retrorigardi
la pasintan jaron.

Ĵus 2022 kunportis multon, kion ni povus
malhavi. Esperoj kiuj ne rezultis kiel ni volis.
Potencaj mondaj kondukantoj, kiuj enviis
aliajn anstataŭ vivi en paco kaj libereco.

Utopio

de Siv Burell el la Kalejdoskop' 1.

Dormu. Dormu, amiket'
jen maldorma post tempet'
tuta mondo ŝanĝis.
For estas militem'
for tromp' kaj intrigem'
kaj lingvouz' tutŝanĝis.

Fremda certe ne la sent'
en iu land' en mondo
alparol' amika tent'
al sama lingva fonto.
Foriĝas do la ni kaj vi
ni ĉiuj estos ni
kaj veras nia utopi'.

Mankoj por tiuj, kiuj volas bone, kaj en la
granda kaj en la malgranda.

Ni deziras al ĉiuj legantoj feliĉan novan jaron
de paco, libereco kaj sukceso kaj ke ni ĉiuj
luktas kontraŭ la propraj kontraŭventoj.

Labori por Esperanto estas ofte labori kontraŭ la vento, sed ni ne devas rezigni. Ni havas grandajn esperojn por la nova jaro 2023 en Gotenburgo.

Povi kompreni unu la alian kaj redukti la lingvan baron inter kunhomoj estas celo pri kiu laborindas. Do, bonvenon al la tuta jaro!

Tagon post tago,

Feliĉan Novan Jaron!

Ni deziras al ĉiuj niaj legantoj!

*La redaktantoj de Ora Ĵurnalo
per Ingegerd Granat*

Esperanto alte flugas

De Ingegerd

